
ประสิทธิผลของนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม
Effectiveness of Policy of Decentralization of Thailand : A Case Study of the
Sub-district Administrative Organizations in Nakhon Phanom

เรื่องชัย กำริสุ*

Ruangchai Kamrisu

ดร.ทิวากร แก้วมณี**

Dr.Dhiwakorn Keawmanee

ดร.สุกิจ ขอเชื้อกลาง***

Dr.Sukij Khorchurklang

ดร.ทวิศักดิ์ ศิริพรไพบุลย์****

Dr.Taweesak Siripornpibul

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลของนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม โดยยึดรูปแบบแนวความคิดการประเมินของไทเลอร์มาใช้ในการประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค และประชาชน จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน มีประสิทธิผลภายใต้ความพึงพอใจที่ค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับ 3.15 อยู่ในเกณฑ์การประเมินที่ระดับปานกลาง (ร้อยละ 63.09) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีประสิทธิผลภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับ 1.45 อยู่ในเกณฑ์การประเมินที่ระดับต่ำ (ร้อยละ 36.37) ด้านศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิผลภายใต้ความพึงพอใจที่ค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับ 3.07 อยู่ในเกณฑ์การประเมินที่ระดับปานกลาง (ร้อยละ 61.38) ด้านความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่นมีประสิทธิผลภายใต้ความเป็นภาวะผู้นำที่ค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับ 1.98 อยู่ในเกณฑ์การประเมินที่ระดับต่ำ (ร้อยละ 49.62) ด้านอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิผลภายใต้ความเป็นอิสระที่ค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับ 3.37 อยู่ในเกณฑ์การประเมินที่ระดับสูง (ร้อยละ 84.32) และด้านการปกครองตนเองของประชาชน มีประสิทธิผลภายใต้ทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่นที่ค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับ 3.22 อยู่ในเกณฑ์การประเมินที่ระดับสูง (ร้อยละ 80.58)

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ/ นโยบาย/ การกระจายอำนาจ

*นักศึกษาลูกศรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

***อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ ภาควิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ABSTRACT

The Effectiveness of Policy of Decentralization of Thailand : A Case Study of Sub-district Administrative Organizations of Nakhon Phanom is a quantitative research. The purpose was studying the effectiveness of the practicing decentralization of policy sub-district administrative organization in Nakhon Phanom. The evaluation form of Tylor has applied to use for all with 6 aspects. 400 sampling which consisted of 4 groups as : the local politicians, the local officials, the personnel working in the region, and the people. The results has found that the effective of quality of life was in the average level as 3.15, which was in moderate level (63.09%). The participation of people aspect, was in average level as 1.45, which was in low level (36.37%). The potential local governments aspect, was in average level as 3.07, which was in moderate level (61.38%). The leadership of administrator and local council, was in average level as 1.98, which was in low level (49.62%). The authority in the operation of the local authorities, was in average level as 3.37, which was in high level (84.32%). Finally, the self-government the towards the local government was in average level as 3.22, which was in high level (80.58%).

Keywords : Effectiveness / Policy / Decentralization

บทนำ

หลักการกระจายอำนาจเป็นหลักการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง เป็นการกระจายอำนาจทางการปกครองที่เรียกว่า Devolution เป็นการกระจายอำนาจที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย เป็นการโอนอำนาจให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างเด็ดขาด ส่วนกลางจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกมิได้ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับองค์กรปกครองท้องถิ่นมีได้อยู่ในรูปของสายการบังคับบัญชา ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นนิติบุคคลต่างหาก แยกจากส่วนกลาง (โกวิท พงงาม, 2552, หน้า 40; ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2551, หน้า 188) โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจปกครองตนเองอย่างแท้จริงเป็นการโอนอำนาจให้ทั้งทางการเมืองและการบริหาร ท้องถิ่นจะมีอำนาจที่กำหนดนโยบายต่างๆ ของท้องถิ่น และควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้ ทำให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ โดยไม่ขึ้นตรงต่อการบังคับบัญชาของส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพียงแต่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นผู้ที่คอยควบคุมกำกับดูแลเท่าที่จำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น (โกวิท พงงาม, 2550, หน้า 37-38; เซวานันท์ เสนพงศ์, 2546, หน้า 6)

การกระจายอำนาจทางการปกครองไปยังท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นหน่วยงานหลักในการรับโอนอำนาจจากทางรัฐบาลส่วนกลางไม่ว่าจะเป็นอำนาจทางการเมือง อำนาจทางการบริหาร หรือแม้แต่อำนาจในการจัดบริการสาธารณะต่างๆ ให้แก่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานของภาครัฐ เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อการจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดยได้กำหนดภารกิจจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ทั้งหมด 6 ด้าน (เช่นเดิม) คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและ

การท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้าน ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551, หน้า 39-43)

จากการทบทวนของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คาดการณ์ว่า หลังจากปีที่ 10 (พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป) เมื่อการถ่ายโอนเสร็จสิ้น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมประชาชนจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ท้องถิ่นมีบทบาทในการตัดสินใจ กำกับดูแล ตรวจสอบและตลอดจนการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการ และการคลังท้องถิ่นที่พึ่งตนเองได้ และมีความรับผิดชอบต่อภารกิจบริการประชาชนที่หลากหลาย ผู้บริหาร และสภาท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร การบริหารราชส่วนภูมิภาคจะ เปลี่ยนบทบาทจากฐานะผู้จัดทำบริการสาธารณะมาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและกำกับดูแลการ ดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้ขอบเขตที่ชัดเจน และการปกครองส่วนท้องถิ่นจะ เป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551, หน้า 5)

องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินกิจการ พัฒนามากมายหลายอย่างที่ชัดเจน เป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับการถ่ายโอนภารกิจจัดบริการ สาธารณะที่มีขนาดเล็กที่สุด สามารถดำเนินกิจกรรมจัดบริการสาธารณะต่างๆ ได้ตามกฎหมาย และมีความ สำคัญต่อชุมชนในลักษณะที่เป็นองค์กรพื้นฐานของการปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นกลไกที่มีความสำคัญ ต่อการบริหารในด้านการพัฒนาในระดับท้องถิ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีศักยภาพสูงในการพัฒนาชุมชนเนื่องจากเป็น องค์กรที่มีพลังของประชาชนในท้องถิ่น อยู่ใกล้ชิดประชาชนและทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่น จึงน่าจะรู้ถึงปัญหา ต่างๆ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนได้เป็นอย่างดี อันจะ ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้าน สิ่งแวดล้อม และเป็นองค์กรท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร และการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างอิสระ โดยมุ่งเน้นการบริหารงานในด้านการให้บริการประชาชน ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว และสนองตอบการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นที่มีความต้องการที่ หลากหลายและมีความต้องการที่แตกต่างแปลกแยกออกไป

จังหวัดนครพนมอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 มีลักษณะแนวราบยาวตามริมฝั่ง แม่น้ำโขง มีเนื้อที่ประมาณ 5,528.88 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 3,474,437 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 99 ตำบล 1,123 หมู่บ้าน มีการปกครอง ส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล 17 แห่ง และองค์การบริหารส่วน ตำบล (อบต.) 86 แห่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 703,392 คน เป็นชาย 351,005 คนและเป็นหญิง 352,387 คน มีจำนวนครัวเรือน 190,119 ครัวเรือน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครพนม, 2553) มีประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 137,159 คน และจำนวน 566,233 คนที่เหลืออาศัยอยู่ในเขต ปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลและจังหวัดนครพนม นอกจากมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ครอบคลุม ทั้งเขตจังหวัดและเทศบาลที่ครอบคลุมบางพื้นที่ในจังหวัดที่มีความเจริญแล้ว แต่จังหวัดเองยังจำเป็นต้องใช้

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกลไกในการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และตลอดจนการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นตามชนบท เป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่มีความหลากหลายด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และแต่ละกลุ่มชนต่างก็ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและอุดมการณ์เป็นของตนเอง

ดังนั้น จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม ว่ามีประสิทธิผลตรงตามที่คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้คาดการณ์เอาไว้หรือไม่ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินประสิทธิผลการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยทำการประเมินเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม ซึ่งมีเนื้อหาประเด็นที่ในการประเมิน ดังนี้

- 1.1 คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน
- 1.2 การมีส่วนร่วมประชาชน
- 1.3 ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.4 ความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น
- 1.5 อำนาจหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.6 การปกครองตนเองของประชาชน

2. ด้านประชากร ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค และประชาชน

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 1,888 คน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 428 คน บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค 970 คน และประชาชน 566,233 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ 569,519 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำแผนสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ 3 ขั้นตอน (Three-stage Stratified Sampling) โดยประชากรจะถูกแบ่งออกเป็น 4 ชั้นภูมิตามประเภท ด้วยขั้นตอนวิธีการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มเลือกอำเภอในเขตจังหวัดนครพนม จากทั้งสิ้น 12 อำเภอ ทำการสุ่มเลือกมา 6 อำเภอ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มเลือกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยสุ่มเลือก อบต. 9 แห่งจาก 6 อำเภอ โดยทำการสุ่มเลือกอำเภอที่จะต้องสุ่ม 2 อบต. มา 3 อำเภอก่อน และอีก 3 อำเภอที่เหลือเลือกสุ่มมาอำเภอละ 1 อบต. โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ทำให้ผู้วิจัยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอบต. รวมจำนวน 73,885 คน

จากขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 4 ชั้นภูมิซึ่งในแต่ละชั้นภูมิ จะสุ่มหน่วย ตัวอย่างที่ให้ข้อมูลอย่างเป็นอิสระต่อกันรวมหน่วยตัวอย่างในครั้งนี้อยู่ 400 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ม.ป., หน้า 140) คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกบุคคล

1. นักการเมืองท้องถิ่น
 - 1.1 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกมา 6 คน
 - 1.2 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน
2. ข้าราชการท้องถิ่น
 - 2.1 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เลือก 1 คน
 - 2.2 หัวหน้าส่วนงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกมา อบต. ละ 3 คน (เว้นแต่ อบต. ใดที่มีส่วนงานมากกว่า 3 ส่วนงานให้เลือกมาทั้งหมด)
3. บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค
 - 3.1 นายอำเภอ 1 คน
 - 3.2 กำนันประจำตำบล 1 คน
 - 3.3 ผู้ใหญ่บ้าน เลือกมาตำบลละ 4 คน (เว้นแต่ตำบลใดที่มีผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นน้อยกว่า 4 คน ให้เลือกมาทั้งหมด)
4. ประชาชน ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนประชาชนสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวนหน่วยตัวอย่างเท่ากับ 245 คน โดยกำหนดสมการเพื่อคัดเลือกรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละ อบต. ตามจำนวนสัดส่วนของประชาชนในแต่ละ อบต.

ดังนั้น จากขั้นตอนวิธีการดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 63 คน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 41 คน บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค จำนวน 51 คน และประชาชน จำนวน 245 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ 400 คน

3. ขอบเขตสถานที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม
4. ขอบเขตระยะเวลา ตั้งแต่ช่วงเวลาเดือน พฤศจิกายน 2555-มกราคม 2556
5. ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายสู่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอบหนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนมถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 9 แห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaires)
2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในบางกลุ่มตัวอย่าง เช่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค 51 ชุด และประชาชน 245 ชุด และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์ เช่น นักการเมืองท้องถิ่น

63 ชุด และข้าราชการส่วนท้องถิ่น 41 ชุด รวมแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเนื้อหาในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
2. ประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น อำนาจหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการปกครองตนเองของประชาชน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนม โดยมีผลการประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในแต่ละด้าน ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

ประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น													
ประเด็นที่ประเมิน	ตัวชี้วัด	นักการเมืองท้องถิ่น		ข้าราชการท้องถิ่น		บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค		ประชาชน		รวม		เกณฑ์ประเมิน (> 80%)	ความหมาย
		\bar{X}	=	\bar{X}	=	\bar{X}	=	\bar{X}	=	\bar{X}	=		
1. คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน	ความพึงพอใจ	3.32	ปานกลาง	3.24	ปานกลาง	3.17	ปานกลาง	3.10	ปานกลาง	3.15	ปานกลาง	63.09	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน	การมีส่วนร่วม	1.49	น้อย	1.44	น้อย	1.48	น้อย	1.44	น้อย	1.45	น้อย	36.37	ต่ำ
3. ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ความพึงพอใจ	3.27	ปานกลาง	3.17	ปานกลาง	3.22	ปานกลาง	2.97	ปานกลาง	3.07	ปานกลาง	61.38	ปานกลาง
4. ความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น	ความเป็นภาวะผู้นำ	--	--	2.14	ปานกลาง	2.03	ปานกลาง	1.95	ปานกลาง	1.98	ปานกลาง	49.62	ต่ำ
5. อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ความเป็นอิสระ	3.47	มาก	3.25	มาก	3.35	มาก	--	--	3.37	มาก	84.32	สูง
6. การปกครองตนเองของประชาชนท้องถิ่น	ทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่น	3.29	มาก	3.24	มาก	3.26	มาก	3.19	มาก	3.22	มาก	80.58	สูง

1. คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.15) ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นมีความพึงพอใจเฉลี่ยรวมมากที่สุด (3.32) รองลงมา ได้แก่ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (3.24) บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค (3.17) และประชาชน (3.10) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก คือ การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (3.53) เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสมีความเหมาะสมสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม (3.51) และการให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของสถานอนามัยในตำบลเป็นไปด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน (3.51) **ระดับปานกลาง** คือ การสนับสนุนงบประมาณให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ เช่น เดินเอโรบิก กีฬาหมู่บ้าน/กีฬาตำบลและอุปกรณ์ทางกีฬาอย่างเพียงพอ (3.42) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคารสถานที่ที่สะอาดปลอดภัย เป็นระเบียบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดี (3.34) การพิจารณาอุปทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจนด้วยความเป็นธรรม (3.29) น้ำประปาหมู่บ้านที่อุปโภค บริโภคมีคุณภาพสะอาด (3.24) และการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาดที่มีความชัดเจนและรวดเร็ว (3.03) และ**ระดับน้อย** คือ ระบบคมนาคมขนส่งภายในตำบล/หมู่บ้าน (2.30) และการส่งเสริมอาชีพที่หลากหลายเหมาะสมกับวัตถุดิบในท้องถิ่น (2.26)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (1.45) ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นมองว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด (1.49) รองลงมาได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค (1.48) และข้าราชการส่วนท้องถิ่นกับประชาชน (1.44) เมื่อพิจารณาในภาพรวมของข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการมีส่วนร่วม**ระดับปานกลาง** คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผนพัฒนา อบต. จากสื่อ ของ อบต. (1.80) การให้ข้อมูลข่าวสารที่สะท้อนถึงสภาพปัญหาของชุมชน (1.69) และงานด้านการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีการทำนุบำรุงศาสนสถาน กิจกรรมงานบุญวันสำคัญทางศาสนาในชุมชน (1.52) และ**ระดับน้อย** คือ งานส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการใน อบต. เช่น การแข่งขันกีฬาดนตรี แข่งเรือประเพณี และกิจกรรมอื่นๆ (1.43) การทำนุบำรุงงานด้านคมนาคม เช่น ทำความสะอาดทางเข้าหมู่บ้าน ก่อสร้างและบำรุงถนน ทางระบายน้ำ สะพาน (1.43) การประชาคมประชาพิจารณ์เพื่อการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน (1.39) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงบำรุงและพัฒนาสถานที่สาธารณะในชุมชน (1.37) การตัดสินใจอนุมัติโครงการ กิจกรรมต่างๆ ของ อบต. (1.34) การดำเนินโครงการกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี/รายจ่ายเพิ่มเติม (1.31) และการติดตามผลการดำเนินงานโครงการกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น อบต. จากรายงานผลการปฏิบัติประจำปี (1.27)

3. ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.07) ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นมีความพึงพอใจเฉลี่ยรวมมากที่สุด (3.27) รองลงมาได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค (3.22) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (3.17) และประชาชน (2.97) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับความพึงพอใจ**ระดับปานกลาง** คือ ความมีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (3.41) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของ อบต. (3.28) ความสามารถในการบริหารจัดการของ อบต. (3.24) การจัดการจัดบริการสาธารณะของ อบต. (3.24) การดำเนินโครงการ กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี (3.17) ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของ

อบต. (3.13) ความรอบครอบคอบและรัดกุมในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณของ อบต. (3.05) และความสามารถในการจัดทำแผนงบประมาณที่เป็นไปตามแผนงานและทิศทางในการใช้งบประมาณของอบต. (2.61) และระดับน้อย คือ ความรวดเร็วของ อบต. ในการแก้ไขปัญหาของประชาชน อยู่ในระดับน้อย (2.49)

4. ความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (1.98) ซึ่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่าความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่นเฉลี่ยรวมมากที่สุด (2.14) รองลงมาได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค (2.03) และประชาชน (1.95) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความภาวะผู้นำระดับมาก คือ เป็นผู้ที่มีความเป็นนักประชาธิปไตยเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น (3.11) และเป็นผู้ที่ความเสียสละทำงานโดยไม่หวังผลประโยชน์อื่นแอบแฝง (2.53) ระดับปานกลาง คือ เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นสูงเพียรพยายามยืนหยัดบนแนวทางที่ถูกต้อง (2.15) กับ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมมีหลักศาสนาควบคุมจิตใจเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกผู้ร่วมงานและสมาชิกในชุมชน (2.12) และระดับน้อย คือ เป็นผู้ที่มีความคิดก้าวไกลมีมุมมองของการสร้างมโนทัศน์จากความฝันสู่ความเป็นจริงได้เป็นอย่างดี (1.48) เป็นผู้นำทางความคิดที่สามารถนำความคิดของชุมชนไปสู่การปฏิบัติได้จริงให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (1.47) เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการเรียนรู้อยู่เสมอรู้จักเรียนรู้ที่จะนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้เดิมมาปรับใช้ให้เข้ากับองค์ความรู้ใหม่ (1.43) และเป็นผู้ที่มีความคิดเป็นระบบสามารถทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบครอบและวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของปัญหาที่ทำให้ทราบว่าจะลงมือแก้ไขเรื่องใดก่อน (1.40)

5. อำนาจหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความเป็นอิสระในอำนาจหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.37) ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นเห็นว่ามีความเป็นอิสระเฉลี่ยรวมมากที่สุด (3.74) รองลงมาได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค (3.35) และข้าราชการส่วนท้องถิ่น (3.25) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นอิสระในอำนาจหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับความเป็นอิสระระดับมาก คือ บำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (3.48) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำ (3.45) สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการก่อสร้างอื่นๆ (3.45) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3.41) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3.41) การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (3.39) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ (3.37) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (3.35) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3.31) และป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (3.11)

6. การปกครองตนเองของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่นเกี่ยวกับการปกครองตนเองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.22) ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นมีทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่นอยู่ที่ระดับมากที่สุด (3.29) รองลงมา ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค (3.26) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (3.24) และประชาชน (3.19) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่นในการปกครองตนเองของประชาชนพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่นระดับมาก คือ การซื้อสิทธิ์ขายเสียงถือว่าเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย (3.40) ผู้นำท้องถิ่นไม่จำเป็นจะต้องเพศ

ชายเสมอไปเพศหญิงก็สามารถเป็นผู้นำท้องถิ่นได้ (3.37) การหาเสียงเลือกตั้งไม่ควรนำเอาเอาเรื่องที่ไม่ดีของคู่แข่งมาพูดเพื่อหวังผลทางการเมืองของพวกตนถึงแม้ว่าเรื่องที่ดีจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ตาม (3.33) ถ้าไม่มีผู้สมัครที่ตนเองพึงพอใจเราก็ควรที่ต้องออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง (3.27) การเลือกตั้งผู้นำโดยตรงจากประชาชนจะทำให้ประชาชนมีสิทธิได้เลือกคนดีและตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวมเป็นตัวแทน (3.24) การเลือกตั้งนายก อบต. โดยตรงจากประชาชนจะทำให้ได้นายก อบต. ที่มีความรู้และความเข้าใจในปัญหาของท้องถิ่นได้ ตระราชประเด็นและรวดเร็ว (3.21) และคนที่เข้ามาเป็นผู้นำในระดับท้องถิ่นไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคมดีแต่ขอให้เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถ (2.75)

สรุปผลการวิจัย

การประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นหลังจากปีที่ 10 เมื่อการถ่ายโอนเสร็จสิ้น (พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป) พบว่า มีประสิทธิผลที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 2 ด้าน (มากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป) ได้แก่ ด้านอำนาจหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการประเมินความเป็นอิสระเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีประสิทธิผลภายใต้ความเป็นอิสระที่ระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยรวมได้ 3.15 อยู่ในเกณฑ์การประเมินที่ระดับสูง (คิดเป็นร้อยละ 84.32) และด้านการปกครองตนเองของประชาชน เป็นการประเมินทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่น พบว่า มีประสิทธิผลภายใต้ทัศนคติทางบวกต่อการปกครองท้องถิ่นที่ระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยรวมได้ 3.22 อยู่ในเกณฑ์การประเมินในระดับสูง (คิดเป็นร้อยละ 80.58) ส่วนด้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนดไว้ ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน เป็นการประเมินความพึงพอใจจากการได้รับบริการสาธารณะ พบว่า มีประสิทธิผลภายใต้ความพึงพอใจที่ระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยรวมได้ 3.15 อยู่ในเกณฑ์การประเมินในระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 63.09) ด้านศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการประเมินความพึงพอใจต่อศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีประสิทธิผลภายใต้ความพึงพอใจที่ระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยรวมได้ 3.07 อยู่ในเกณฑ์การประเมินในระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 61.38) ความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น เป็นการประเมินความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น พบว่า มีประสิทธิผลภายใต้ความเป็นภาวะผู้นำที่ระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยรวมได้ 1.98 อยู่ในเกณฑ์การประเมินในระดับต่ำ (คิดเป็นร้อยละ 49.62) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีประสิทธิผลภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ที่ระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยรวมได้ 1.45 อยู่ในเกณฑ์การประเมินในระดับต่ำ (คิดเป็นร้อยละ 36.37) ตามลำดับ ส่วนด้านการประเมินที่อยู่ในเกณฑ์ที่ระดับต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ 60) คือ ด้านความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

อภิปรายผล

การประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนมทั้ง 6 ด้าน มีผ่านเกณฑ์การประเมินเพียง 2 ด้านเท่านั้น ซึ่งเหลืออีก 4 ด้านที่ยังคงไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในครั้งนี้ คือ

ด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน เป็นการประเมินคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนหลังจากการได้รับการจัดบริการสาธารณะเรียบร้อยแล้ว ซึ่งในความเห็นของนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค และประชาชนส่วนใหญ่แล้วมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ซึ่ง

นักการเมืองมีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค และประชาชนตามลำดับ จะเห็นได้ว่าในความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการได้รับการจัดบริการสาธารณะจาก อบต. อยู่ในระดับน้อยที่สุดนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนเองยังไม่เข้าใจในข้อจำกัดของ อบต. ในการเป็นผู้จัดทำหน้าที่บริการสาธารณะว่า อบต. เองยังมีข้อจำกัดในเรื่องรายได้และงบประมาณอยู่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิท วัฒนกุล (2552, หน้า 272) ที่ว่าประชาชนได้ให้ความคาดหวังกับ อบต. สูงเกินไปโดยมีความเข้าใจว่า อบต. จะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่แทนหน่วยงานราชการ (อำเภอ) จึงพยายามเรียกร้องให้ อบต. ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเช่นหน่วยงานราชการ โดยไม่ได้คำนึงถึงรายได้ของ อบต. ว่ามีเท่าไร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีระดับน้อยกว่านักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค เพราะมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการจัดบริการสาธารณะดีกว่า

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนายุทธศาสตร์ท้องถิ่น การตัดสินใจ การกำกับดูแล การตรวจสอบ การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในความเห็นของนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค และประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ยกเว้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผนพัฒนา อบต. จากสื่อของ อบต. และการให้ข้อมูลข่าวสารที่สะท้อนถึงสภาพปัญหาของชุมชนซึ่งอยู่ในระดับปานกลางนั้น สาเหตุก็เพราะว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับขั้นพื้นฐานเท่านั้น ไม่ใช่การมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายที่ร่วมจัดทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมกำกับดูแล ร่วมตรวจสอบ และร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของ อบต. แต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ของสิริพัฒน์ ลากิจิตร (2550) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเชิงนโยบายการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนรายชื่อในการกำกับดูแลงานด้านการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีการทำนุบำรุงศาสนสถานกิจกรรมงานบุญวันสำคัญทางศาสนาในชุมชนที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีทางศาสนาที่ชุมชนจะต้องทำเป็นประจำทุกๆ ปี จึงทำให้ประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการดำเนินงานร่วมกับ อบต. เพื่อจะให้งานหรือกิจกรรมนั้นลุล่วงไปได้ด้วยดี และอีกทั้งกิจกรรมประเภทนี้จะเป็นลักษณะกิจกรรมที่ใช้ระยะสั้นๆ

ด้านศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการประเมินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การคลังท้องถิ่นที่พึ่งตนเองได้ และความรับผิดชอบต่อการกิจการบริการประชาชนที่หลากหลาย ซึ่งในความเห็นของนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค และประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยนักการเมืองท้องถิ่นมีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามภูมิภาค และประชาชนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนยังไม่เข้าใจในขีดความสามารถของ อบต. ว่าแท้จริงแล้ว อบต. เขามีขีดความสามารถในการบริหารจัดการ การคลังของท้องถิ่นเอง หรือแม้แต่การจัดบริการสาธารณะต่างๆ ขนาดไหน จึงพยายามเรียกร้องให้ อบต. ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเช่นหน่วยงานราชการ (อำเภอ) ที่เคยมีหน้านั้นมาก่อน จึงทำให้ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระดับน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่มีความเข้าใจดีกว่า

ด้านความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น เป็นการประเมินความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่น (นักการเมืองท้องถิ่น) ซึ่งในความเห็นของข้าราชการส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนาม

ภูมิภาค และประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาท้องถิ่นถึงแม้จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ทว่าเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินแล้วในด้านความเป็นภาวะผู้นำ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ประเมินผลที่ระดับต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ 60) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าคุณลักษณะของผู้บริหารและสภาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ระดับประถมศึกษา (คิดเป็นร้อยละ 74.6)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายสร้างความร่วมมือเสริมสร้างวุฒิภาวะทางการเมืองและการบริหารให้กับผู้บริหารและสภาท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้พื้นฐานความรู้แล้ว ยังต้องมุ่งเน้นสร้างคุณธรรม จริยธรรมทางการเมืองด้วย

1.2 กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมชุมชนปลูกฝังจิตสำนึกพื้นฐานด้านการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนด้วยความต่อเนื่องและทั่วถึงอย่างจริงจัง โดยให้มีความตระหนักในสิทธิ บทบาท อำนาจหน้าที่ของตนตามกฎหมายการมีส่วนร่วมของพลเมืองของประเทศ

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ควรสร้างมาตรการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. ไม่ว่าจะเป็นการร่วมจัดทำแผนพัฒนา การตัดสินใจ การกำกับดูแล การตรวจสอบ ตลอดจนการสนับสนุนการดำเนินงานของ อบต. ไม่ใช่เปิดแต่โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเดียว อบต. ต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้

2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรเสริมบทบาท จากเดิมเป็นผู้นำเสนอโครงการหรือเป็นผู้จัดกิจกรรมมาเป็นผู้รับฟัง โดยให้ประชาชนเป็นผู้นำเสนอโครงการ โดยเริ่มจากกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ก่อน เพื่อทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. ตามธรรมชาติ

2.3 อบต.ควรให้ความสำคัญในดำเนินการบำรุงซ่อมแซมระบบคมนาคมภายในตำบลหรือภายในหมู่บ้านที่ชำรุดเสียหาย ซึ่งไม่ถึงกับว่าต้องสร้างหรือทำใหม่แต่แค่คอยดูแลบำรุงซ่อมแซมไม่ให้นันเสียหายจนประชาชนต้องเดือดร้อนหรือได้รับอันตราย ไม่ใช่ไม่มีงบประมาณแล้วก็นิ่งเฉยแล้วก็ไม่ดำเนินการอะไรเลย

2.4 อบต.ควรสนับสนุนส่งเสริมงานด้านอาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างจริงๆ จังๆ โดยยึดวัตถุประสงค์ในท้องถิ่นเป็นหลักในการส่งเสริมอาชีพ และหาลาดรองรับสินค้าหรือผลผลิตเพื่อประชาชนท้องถิ่นจะมีรายได้เสริมหลังจากการทำอาชีพซึ่งทำได้แค่ปีละครั้งเท่านั้น

3. ข้อเสนอแนะการวิจัย

3.1 ควรมีการทำวิจัยซ้ำเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลของนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในรูปขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการดำเนินการวิจัยเช่นเดียวกันนี้ แต่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป และอาจจะศึกษาเปรียบเทียบขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ขนาดหรือชั้นของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับประเมินในครั้งนี้น้ำว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยการเปรียบเทียบประสิทธิผลจริงกับประสิทธิผลที่ได้มีการคาดการณ์เอาไว้ล่วงหน้าว่าเป็นไปตามที่ได้คาดการณ์เอาไว้หรือไม่ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการ

ปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละด้านว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติตามแผนนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- การเลือกตั้งประจำจังหวัดนครพนม, สำนักงานคณะกรรมการ. (2553). **บรรยายสรุปจังหวัดนครพนม**.
[Online.] Available : <http://www.nakhonphanom.go.th/nakhonphanom/nakhonphanom54.pdf>. [2554, มีนาคม 2].
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). **การปกครองท้องถิ่น : ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ**.
กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
วิญญูชน.
- เชาวน์วัศ เสนพงศ์. (2546). **การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (ม.ป.ป.). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิษณุโลก. (ม.ป.พ.).
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2551). **ทฤษฎีและแนวคิด: การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น
ภาคแรก**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). **การบังคับใช้แผน
การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และแผนปฏิบัติการ
การกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2551**. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนพิเศษ 40 ง. สำนักงานคณะกรรมการการ
กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
สนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัด
อุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.